

ROZUMĚT DOMŮM

Pravidelní čtenáři časopisu Beton TKS si jistě pamatují úvodník z minulého čísla, jež jeho autor docent Peter Paulík z Bratislavy nazval Rozumieť mostom. Mimo jiné v něm konstatuje, že sou-

časní projektanti mostů jsou svazováni nejen množstvím předpisů a norem, ale i moderními výpočetními programy, do nichž vlastně už „jen zadávají čísla“, a tak přestávají mostům doopravdy rozumět. Mám pocit, že někteří architekti tak trochu přestávají rozumět domům, i když důvody budou odlišné...

Moderní materiály a technologie v tom ovšem rovněž hrají zásadní roli. Ve vzdálené minulosti, kdy se ke stavbě užívaly tradiční materiály jako kámen, cihla nebo dřevo, měly stavby jasnou, logickou a čitelnou strukturu. Vedle většiny běžných budov, jejichž prvotním úkolem bylo především dobře sloužit svému účelu a které neměly žádné další ambice, vznikaly i smělé stavby, především sakrální, jež měly ohromovat a občas i ohromovaly. Jejich konstrukční řešení bylo často odvážné, ale vždy vycházelo z přirozených tektonických zásad a kopírovalo průběh sil – tehdy používané materiály totiž nic jiného ani nedovolovaly. Dodnes obdivujeme vylehčené konstrukce gotických katedrál nebo Santiniho klenby a schodiště. Se vstupem oceli a železobetonu do stavebnictví se otevřely nové možnosti a architekti i stavitelé je samozřejmě začali využívat. Vznikaly moderní a smělé stavby, jež sice často budily odpor konzervativní veřejnosti, ale stále na nich byl patrný cit pro tektonickou strukturu stavby, často i významněji než na stavbách starších. Můžeme to sledovat například na stavbách Oscara Niemeyera, Piera Luigi Nerviho, Louise Kahna, Franka Lloyda Wrighta. Na přelomu nového tisíciletí však začaly stále častěji vznikat budovy, které přirozený tektonický řád ztrácejí. Tato skutečnost má více důvodů. Jsou to například dispoziční požadavky, kdy v suterénu potřebujeme garáže, v přízemí velkou halu pokud možno bez rušivých podpor (která se ale často nakonec zaplní sádrokartonovými „budničky“) a v patrech byty nebo kanceláře. Sloupy nebo zdi sice nevycházejí nad sebou, ale technologie to dokážou vyřešit, tak není třeba si s tím nějak zvlášť lámat hlavu. Výsledek bude možná trochu h(ř)motný, ale dispozice a povrchní dekorativní efekt je pro řadu architektů a investorů důležitější než smysluplný a staticky vyvážený konstrukční systém.

Dalším důvodem jsou již zmíněné počítačové technologie. V počítači můžeme vymyslet a nakreslit téměř jakýkoli tvar, který jsme pak díky dalším sofistikovaným postupům schopni převést do realizace. A od těchto širokých možností už je jenom krůček ke snaze jak tvůrců, tak investorů o originalitu za každou cenu. V neposlední řadě je na vině i stále užší specializace projektantů. V historii byl nedílnou součástí profese architekta celkový návrh konstrukčního systému, zatímco dnes často dokonce i zakládání a vrchní stavbu řeší odlišné týmy. Tím se ocitáme zpět na začátku – díky specializaci a všem možným aplikacím a pomůckám se ztrácí pojem o celku jako takovém. Jistě na to má vliv i skutečnost, že ve společnosti se obecně stává nepopulární technické vzdělání (snad s výjimkou IT). Matematika je spíš strašák, a dokonce byla teď odložena na neurčito i povinná

maturita z tohoto předmětu, jenž by měl vychovávat k logickému myšlení a k pochopení vnitřních struktur a zákonitostí, které je nakonec důležité pro všechny, nejen technické obory.

Domnívám se, že v dnešní době už architekt začíná být vnímán více jako umělec než jako inženýr a stavitel. Příkladem tvůrce, jenž je autorem staveb a objektů na pomezí architektury a sochařského díla, je například Thomas Heatherwick (autor Muzea současného afrického umění Zeitz Mocaa v Kapském městě, viz Beton č. 3/2018), podle jehož návrhu by se měl realizovat i rozsáhlý projekt pražského Savarinu a vnitrobloku mezi Václavským náměstím a ulicemi Na Příkopě a Panské. On sám se vnímá jako designér, i když na druhou stranu zdůrazňuje, že jeho díla jsou výsledkem úzké spolupráce s architektky a mnoha dalšími odborníky z různých oborů.

Dalším příkladem je návrh dosud nejvyšší budovy v České republice s názvem Top Tower, jež by měla stát v Nových Butovicích v Praze. Na její podobě se podílejí sochař David Černý a architekt Tomáš Císař ze studia Black n' Arch. Součástí konstrukce budovy, po celé její výšce, by mělo být obří umělecké dílo – kostra potápějícího se Titaniku, symbolizující zkázu planety.

Extravagantní domy efektních tvarů poslední dobou rostou jako houby po dešti. Je nepochybně skvělé, pokud výjimečné stavby vznikají, jen si myslím, že výtvarný efekt by v případě architektury nikdy neměl být jediným kritériem. Neměl by se prosazovat na úkor funkce ani převážet nad všemi ostatními aspekty. Musím ovšem z vlastní zkušenosti konstatovat, že tomu tak bohužel často je. Byla jsem se podívat na několik slavných staveb, které v publikacích, a dokonce i při pohledu z dálky vypadaly skvěle, ale zblízka se ukázalo, že v nich jsou schody, po nichž se nedá pořádně chodit, nebo kanceláře, kde se nedá dobře pracovat. Takže domy-sochy vítám, ale pouze v ojedinelých, dobře motivovaných případech a s vhodným obsahem.

I v čísle časopisu Beton, který právě držíte v ruce, najdete příklady objektů na pomezí architektury a uměleckého díla, ale většinou se i přesto jedná o stavby, kde je konstrukční systém jasný a čitelný. A to je moc dobře, protože jsem přesvědčena, že v objektech, které mají vnitřní řád, se i podvědomě cítíme lépe a jistěji.

Ing. arch. Jitka Jadrníčková

autorizovaná architektka a členka redakční rady Beton TKS

(jadrnickova@seznam.cz)

Louis I. Kahn: Exeter Library (fotografie: prof. PhDr. Petr Kratochvíl, CSc.)